

الدَّرْسُ التَّاسِعُ

العدد

آیا نام اعداد را در زبان عربی می دانید؟

برای آشنایی بیشتر با عدد به جدول زیر توجه کنید.

عدد	واحد	إِثْنَانِ	ثَلَاثَة	أَرْبَعَة	خَمْسَة	سِتَّة	سَبْعَة	ثَمَانِيَة	تِسْعَة	عَشْرَة
شماره	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰

از آنجا که مذکر و مؤنث بودن در زبان عربی کاربردی فراگیر و گسترده دارد، اعداد نیز از این قاعده مستثنی نبوده و به دو صورت مذکر و مؤنث به کار می روند.

ج

۱۱ و ۱۲		
عدد	مذکر	مؤنث
۱۱	أَحَدَ عَشَرَ	إِحْدَى عَشْرَةَ
۱۲	اثْنَا عَشَرَ	إِثْنَا عَشْرَةَ
	إِثْنِي عَشَرَ	إِثْنَتِي عَشْرَةَ

ب

۳ تا ۱۰		
عدد	مذکر	مؤنث
۳	ثَلَاث	ثَلَاثَة
۴	أَرْبَع	أَرْبَعَة
۵	خَمْس	خَمْسَة
۶	سِت	سِتَّة
۷	سَبْع	سَبْعَة
۸	ثَمَانِي	ثَمَانِيَة
۹	تِسْع	تِسْعَة
۱۰	عَشْر	عَشْرَة

الف

۱ و ۲		
عدد	مذکر	مؤنث
۱	وَاحِد	وَاحِدَة
	إِثْنَان	إِثْنَانِي
۲	إِثْنَيْنِ	إِثْنَتَيْنِ

مفرد

به اعداد ۱ تا ۱۰ که از یک جزء

مرکب

ساخته شده اند عدد ... گویند.

مفرد

به اعداد ۱۱ و ۱۲ که از دو جزء

مرکب

تشکیل شده اند عدد ... گویند.

به کلماتی که شمرده می شوند «معدود»

گفته می شود.

معدود بر وزن «مفعول» به معنای «شمرده

شده» است.

﴿وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ﴾^۱

﴿لَا تَتَّخِذُوا إِلَهِينَ اثْنَيْنِ﴾^۲

﴿قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ﴾^۳

﴿فَسَيُحِوُّوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ﴾^۴

﴿يُمَدِّدُكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ﴾^۵

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾^۶

﴿سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ﴾^۷

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾^۸

﴿فَكَفَّرْتُهُ إِطْعَامَ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ﴾^۹

﴿إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا﴾^{۱۰}

در قرآن کریم نیز از اعداد بسیار استفاده شده است. بعد از قرائت آیات شریفه، عدد و معدود به کار رفته در آنها را مشخص کنید.

(البقرة / ۱۶۳)

(التحل / ۵۱)

(آل عمران / ۴۱)

(التوبة / ۲)

(آل عمران / ۱۲۵)

(هود / ۷)

(الحاقة / ۷)

(الإسراء / ۱۰۱)

(المائدة / ۸۹)

(يوسف / ۴)

۱- معبودتان یک خدا است.

۲- دو معبود برای خود برنگزینید.

۳- گفت: نشانه تو این است که سه روز با مردم سخن نگویی.

۴- چهار ماه در زمین بگردید.

۵- خدایان با پنج هزار فرشته شما را یاری می کند.

۶- او کسی است که آسمان ها و زمین را در شش روز آفرید.

۷- هفت شب و هشت روز طوفان را بر آنان مسلط ساخت.

۸- حقیقتاً نه نشانه آشکار به موسی بخشیدیم.

۹- پس کفاره آن، اطعام ده مسکین است.

۱۰- من یازده ستاره را دیدم.

جدول کاربرد اعداد ۱ تا ۱۰ با معدود مذکر و معدود مؤنث

قَرَأْتُ مَجَلَّةً وَاحِدَةً.	قَرَأْتُ كِتَابًا وَاحِدًا.	هر اسم مفردی بر «یک» بودن دلالت می‌کند و هر مثنایی بر «دو» بودن دلالت دارد. لذا این دو عدد «یک و دو» را می‌توان پس از اسم مفرد یا مثنی برای تأکید کردن آورد.	۱ و ۲	
هَاتَانِ مَجَلَّتَانِ اثْنَانِ. قَرَأْتُ مَجَلَّتَيْنِ اثْنَتَيْنِ.	هَذَانِ كِتَابَانِ اثْنَانِ. قَرَأْتُ كِتَابَيْنِ اثْنَيْنِ.			
کاربرد عدد با معدود مؤنث	کاربرد عدد با معدود مذکر	شرایط معدود	شرایط عدد	
قَرَأْتُ ثَلَاثَ مَجَلَّاتٍ. قَرَأْتُ أَرْبَعَ مَجَلَّاتٍ. قَرَأْتُ خَمْسَ مَجَلَّاتٍ. قَرَأْتُ سِتَّ مَجَلَّاتٍ. قَرَأْتُ سَبْعَ مَجَلَّاتٍ. قَرَأْتُ ثَمَانِيَةَ مَجَلَّاتٍ. قَرَأْتُ تِسْعَ مَجَلَّاتٍ. قَرَأْتُ عَشْرَ مَجَلَّاتٍ.	قَرَأْتُ ثَلَاثَةَ كُتُبٍ. قَرَأْتُ أَرْبَعَةَ كُتُبٍ. قَرَأْتُ خَمْسَةَ كُتُبٍ. قَرَأْتُ سِتَّةَ كُتُبٍ. قَرَأْتُ سَبْعَةَ كُتُبٍ. قَرَأْتُ ثَمَانِيَةَ كُتُبٍ. قَرَأْتُ تِسْعَةَ كُتُبٍ. قَرَأْتُ عَشْرَةَ كُتُبٍ.	جمع و مجرور	اما اعداد از سه تا ده همراه معدود به کار می‌روند. این اعداد بر عکس معدود خود به کار می‌روند. یعنی برای معدود مذکر با «تاء» و برای معدود مؤنث بدون «تاء» استفاده می‌شوند. نقش: متناسب با نیاز جمله	۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰

جدول کاربرد اعداد ۱۱ و ۱۲ با معدود مذکر و معدود مؤنث

کاربرد عدد با معدود مؤنث	کاربرد عدد با معدود مذکر	شرایط معدود	شرایط عدد
قَرَأْتُ إِحْدَى عَشْرَةَ مَجَلَّةً.	قَرَأْتُ أَحَدَ عَشَرَ كِتَابًا.	مفرد و منصوب	برای معدود مذکر: أَحَدَ عَشَرَ برای معدود مؤنث: إِحْدَى عَشْرَةَ (هر دو جزء مبني بر ففتح)
هُنَا اثْنَا عَشْرَةَ مَجَلَّةً. قَرَأْتُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ مَجَلَّةً.	هُنَا اثْنَا عَشَرَ كِتَابًا. قَرَأْتُ اثْنَيْ عَشَرَ كِتَابًا.	مفرد و منصوب	برای معدود مذکر: } اثْنَا عَشَرَ } اِثْنَيْ عَشَرَ برای معدود مؤنث: } اثْنَا عَشْرَةَ } اِثْنَتَيْ عَشْرَةَ (جزء دوم مبني بر ففتح)

وظیفه اعداد در ساختار جمله چیست و چه سهمی در ساختن آن دارند؟

؟

آیا

نقش و اعراب نگرفته و سهمی در ساختن جمله ندارند؟

یا

به عنوان عضوی از اعضای جمله نقش پذیرفته و انجام وظیفه می کنند؟

برای یافتن پاسخ بعد از مقایسه این عبارات با قضاوت کنید.

سَلَّمْتُ عَلَى الطَّلَابِ.

رَأَيْتُ الطَّلَابَ فِي الْمَدْرَسَةِ.

خَرَجَ الطَّلَابُ مِنَ الْبَيْتِ.

سَلَّمْتُ عَلَى أَرْبَعَةِ طُلَّابٍ.

رَأَيْتُ أَرْبَعَةَ طُلَّابٍ فِي الْمَدْرَسَةِ.

خَرَجَ أَرْبَعَةُ طُلَّابٍ مِنَ الْبَيْتِ.

چه نتیجه‌ای
گرفتید؟

عدد نیز به عنوان عضوی از اعضای جمله
نقش پذیرفته و انجام وظیفه می‌کند.

اعراب عدد

از جهت اعراب تابع ماقبل خود است :
هَذَا قَلَمٌ **وَاحِدٌ** . قَرَأْتُ **مَجْلَتَيْنِ** **اِثْنَتَيْنِ** .

۱ و ۲

متناسب نیاز جمله نقش می‌گیرد و می‌تواند مرفوع یا منصوب و یا مجرور شود. مانند :
حَضَرَ **ثَلَاثَةَ** مُعَلِّمِينَ و **ثَلَاثُ** مُعَلِّمَاتٍ . - رَأَيْتُ **ثَلَاثَةَ** مُعَلِّمَاتٍ و **ثَلَاثُ** مُعَلِّمِينَ و **ثَلَاثُ** مُعَلِّمَاتٍ .

۳ تا
۱۰

متناسب نیاز جمله نقش پذیرفته اما هر دو جزء آن مبنی بر فتح است لذا اعراب آن در هر سه حالت محلی است.
حَضَرَ **أَحَدَ** عَشَرَ فَلَاحاً . رَأَيْتُ **أَحَدَ** عَشَرَ فَلَاحاً . سَلَّمْتُ عَلَى **أَحَدَ** عَشَرَ فَلَاحاً .

۱۱

متناسب با نیاز جمله نقش می‌پذیرد. اما جزء اول «معرّب» و جزء دوم مبنی بر فتح است.
جاء **اِثْنَا** عَشَرَ طَالِباً . رَأَيْتُ **اِثْنَتِي** عَشْرَةَ طَالِبَةً . سَلَّمْتُ عَلَى **اِثْنِي** عَشَرَ مُعَلِّمًا و **اِثْنَتِي** عَشْرَةَ مُعَلِّمَةً .

۱۲

هل تعلم...

— أَنَّ نَوْعاً مِنَ الْكَنْغَرِ يَقْدِرُ أَنْ يَقْفِزَ إِلَى الْأَعْلَى أَكْثَرَ مِنْ ثَلَاثَةِ أَمْتَارٍ وَأَكْثَرَ مِنْ

اِثْنَيْ عَشَرَ مِثْراً إِلَى الْأَمَامِ، وَذَلِكَ فِي قَفْزَةٍ وَاحِدَةٍ!؛

— أَنَّ قَلْبَ الْإِنْسَانِ إِلَى نِهَائِهِ عُمُرِهِ يَضُخُّ مِنَ الدَّمِ مَا يُعَادِلُ مِلاًءَ أَكْثَرَ مِنْ عَشْرِ

نَاقِلَاتِ نَفْطٍ كَبِيرَةٍ، حَجْمُ كُلِّ مِنْهَا مِليونُ بِرْمِيلٍ!؛

— أَنَّ الْقِطْعَةَ تَرَى فِي الظَّلَامِ أَفْضَلَ مِنَ الْإِنْسَانِ بِسَبْعِ مَرَّاتٍ وَالسَّبَبُ يَعُودُ

إِلَى تَوْسُّعِ الْحَدَقَتَيْنِ عِنْدَ وَصُولِ الضُّوءِ وَتَأْتِرِ الْخَلَايا الْمَوْجُودَةَ فِي عُيُونِ الْقِطْعَةِ

الَّتِي تَعْمَلُ كِمِرْآةٍ تَعَكِسُ الْأَضْوَاءَ.

أكمل كل جملة باختيار عددٍ أو مَعْدودٍ مُناسبٍ :

في البيتِ خَمْسَةُ ...

مَصَابِيحٍ

مَصَابِيحٍ

مَصَابِيحٍ

لكلِّ فصلٍ ... أَشْهُرٍ .

ثَلَاثَةٌ

ثَلَاثُ

ثَلَاثَةٌ

رَأَيْتُ فِي الْمَوْقِفِ ... سَيَّارَةً .

اِثْنَيْ عَشَرَ .

اِثْنَتَيْ عَشْرَةَ

اِثْنَا عَشْرَةَ

نَتَعَلَّمُ فِي الْمَدْرَسَةِ لُغَتَيْنِ ...

اِثْنَتَيْنِ

اِثْنَتَانِ

اِثْنَيْنِ

أَهْدَيْتُ ... كِتَابًا إِلَى مَكْتَبَةِ الْمَدْرَسَةِ .

اِثْنَتَيْ عَشْرَةَ

اِثْنَا عَشْرَةَ

اِثْنَيْ عَشْرَةَ

فِي الْحَدِيقَةِ ... شَجَرَةً .

إِحْدَى عَشْرَةَ

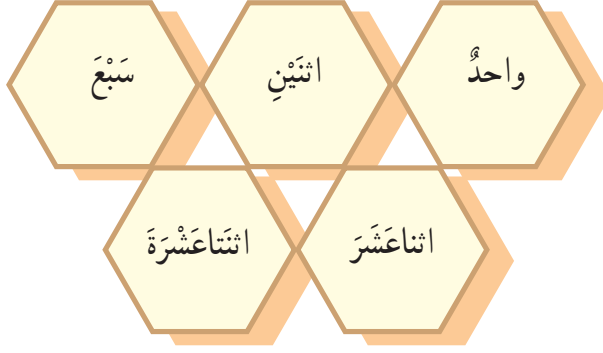
إِحْدَى عَشْرَةَ

أَحَدَ عَشْرَةَ

التمرين الثاني

انخبِ للفراغ عدداً مناسباً :

- ١- ﴿فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ ... عَيْنًا﴾ (البقرة / ٦٠)
- ٢- ﴿أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ ... سَمَاوَاتٍ طَبَاقًا﴾ (نوح / ١٥)
- ٣- ﴿قَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ ... إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ ...﴾ (النحل / ٥١)
- ٤- ﴿إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ ... شَهْرًا﴾ (التوبة / ٣٦)

التمرين الثالث

أكمل الفراغ بالعدد المناسب :

كرة السلة

- تدور مباراة كرة السلة بين فريقين ...
ويتألف كل فريق من ... لاعبين.
يُسْرَفُ عَلَى الْمُبَارَاةِ حَكْمٌ ...
و يُسَاعِدُهُ حَكَمَانِ ...
- (اثنان، اثنین، اثنین)
(خمس، خمسة، خمسة)
(واحد، واحدة، واحد)
(اثنان، اثنین، اثنان)

أَكْمِلِ الْفَرَاغَ بِالْمَعْدُودِ الْمُنَاسِبِ :

مُبَارَاةٌ رِيَاضِيَّةٌ

«أَجْرِيْتُ خِلَالَ ... وَاحِدَةٍ،	«عَامٌ، سَنَةٍ، سَنَةً»
خَمْسٌ ... رِيَاضِيَّةٌ فِي مَدْرَسَتِنَا»	«مَسَابِقَاتٍ، مَسَابِقَةٍ، مَسَابِقَتَانِ»
«إِشْتَرَكْتُ فِيهَا أَكْثَرَ مِنْ أَحَدَ عَشَرَ ...»	«فَرِيقَانِ، فَرِيقًا، فَرِيقٌ»
«فِي كُلِّ فَرِيقٍ سَبْعَةٌ ...»	«لَاعِبًا، لَاعِبَاتٍ، لَاعِبِينَ»
«وَحَصَّصَ الْمَدِيرُ ... اثْنَتَيْنِ لِلفَائِزَيْنِ	«جَائِزَةً، جَائِزَتَيْنِ، جَوَائِزَ»
فِي ... وَاحِدَةٍ»	«لُعْبَةٍ، أَلْعَابٍ، لُعْبَتَانِ»

التَّهْرِينِ الرَّابِعِ

صَحِّحِ الْأَخْطَاءَ فِي الْعِبَارَاتِ التَّالِيَةِ :

- 1- قَرَأْتُ خُطْبَةً وَاحِدَةً مِنْ نَهْجِ الْبَلَاغَةِ.
- 2- حَفِظْنَا جُزْأَيْنِ اثْنَتَيْنِ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ.
- 3- اسْتَشْهَدَ فِي سَاحَةِ الْجِهَادِ اثْنَا عَشَرَ مُجَاهِدًا.
- 4- فِي مَكْتَبَتِي أَكْثَرَ مِنْ عَشْرَةِ مَجَلَّاتٍ.
- 5- فِي الْمَسْبَحِ اثْنِي عَشَرَ سَابِحًا.

آمادگی برای امتحان

للتعريب :

- سه ماه دیگر امتحانات شروع می شود.
- بله، می دانم.
- آیا شما برای امتحان آماده ای؟
- بله، من هر روز چهار ساعت درس می خوانم.
- بسیار خوب، چند ساعت عربی می خوانی؟
- یک ساعت عربی می خوانم.
- زبان عربی از درس های مهم است.
- ما همیشه به این زبان نیاز داریم.
- بله، زبان عربی زبان دین و فرهنگ ماست^۱.

۱- آمادگی : الاستعداد - سه ماه دیگر : بعد ثلاثة أشهر - آماده : مستعد - درس می خوانم : أدرُس - چند ساعت : كم ساعة - همیشه : دائماً - نیاز داریم به : نحن بحاجة إلى ... - فرهنگ : ثقافة

– اعداد ترتیبی در زبان عربی عبارتند از: أول، ثاني، ثالث، رابع، خامس، سادس، سابع، ثامن، تاسع، ... عاشر، حادي عشر، ثاني عشر، ... :
 قرأت الصفحة الثانية من الدرس الثالث : صفحه دوم از درس سوم را خواندم.

للترجمة

- ۱- أُسْتُشْهِدَ الْإِمَامَ الْحُسَيْنَ (ع) فِي الْيَوْمِ الْعَاشِرِ مِنْ شَهْرِ مُحَرَّمٍ.
- ۲- دُفِنَ أَرْبَعَةَ أُمَّةٍ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ (ع) فِي الْبَقِيعِ.

إِذَا الْعَبْرَةُ تَمَّ تَرْجُمَتُهَا إِلَى الْفَارْسِيَّةِ بِعِبَارَةٍ مَأْلُوفَةٍ :

* النَّاسُ ثَلَاثَةٌ : فَعَالِمٌ رَبَّانِيٌّ وَ مُتَعَلِّمٌ عَلَى سَبِيلِ نَجَاةٍ وَ هَمَّجٌ رِعَاعٌ ...
 يَمِيلُونَ مَعَ كُلِّ رِيحٍ.

هَمَّجٌ رِعَاعٌ : انسان های بی مایه و اختیار

ريح : باد، نسیم

عدد مناسب را در جای خالی آیات زیر قرار دهید :

۱- ﴿ وَ لَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى ..... آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ ﴾ (الاسراء / ۱۰۱) تسعة تسع

۲- ﴿ إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي ..... أَيَّامٍ ﴾

(الأعراف / ۵۴) ستة ست